

dr hab. Marek Fiałkowski OFMConv
kierownik Katedry Teologii Pastoralnej KUL
Instytut Nauk Teologicznych KUL, Sekcja Teologii Pastoralnej i Katechetyki

Recenzja rozprawy doktorskiej

ks. mgr. lic. Artura Sepioły pt. *Formacja podstawowa w Szkołach Nowej Ewangelizacji w Polsce jako synteza Deuterokatechumenatu Ruchu Światło-Życie i Fundamentu Życia Chrześcijańskiego Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja* napisanej w Instytucie Nauk Teologicznych Uniwersytetu Opolskiego pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Jana Kochela, Opole 2023, ss. 319.

Dynamiczny rozwój nauki i techniki wymusza dziś konieczność niemal nieustannego uczenia się i poznawanie nowych technologii, rozwiązań oraz wyników różnych dyscyplin naukowych. Można przyjąć, że we współczesnym świecie obserwuje się wzmożone zainteresowanie różnymi formami kształcenia, rozwijania swoich zdolności, zdobywania nowych umiejętności. Podobną troskę trzeba rozbudzić w dziedzinie formacji chrześcijańskiej, tym bardziej, że od drugiej połowie XX wieku w nauczaniu Kościoła podkreśla się, że współczesny człowiek będzie głęboko wierzący jeśli zostanie uformowany do samodzielnego życia religijno-moralnego i zrozumie swe miejsce w Kościele oraz posłannictwo apostołskie. Niekwestionowana potrzeba formacji, która wpisana jest w zadania każdego zrzeczenia religijnego, zyskuje zatem w obecnej sytuacji nowe argumenty.

Rozwój i bogactwo rozmaitych form zrzeczania się katolików świeckich stanowi odpowiedź na soborowe wezwanie do odnowy życia chrześcijańskiego, a skala tego zjawiska pozwoliła św. Janowi Pawłowi II nazywać obecny czas „epoką zrzeczeń katolików świeckich” (ChL 29), które charakteryzuje ogromny dynamizm ewangelizacyjny (por. RMi 72). Obecny papież Franciszek postrzega je jako bogactwo Kościoła, które Duch Święty wzbudza dla ewangelizowania wszystkich środowisk i dziedzin życia (zob. EG 29, 105). Mają one potencjał, aby wypracować trwałe drogi formacji chrześcijańskiej, adekwatnej do współczesnych wyzwań stojących przed Kościołem.

W powyższą tematykę chrześcijańskiej formacji w szeroko pojętych ruchach wpisuje się dysertacja ks. Artura Sepioły, podejmująca zagadnienie formacji podstawowej w dynamicznie rozwijających się polskich Szkołach Nowej Ewangelizacji. Jest ona tutaj traktowana jako pewnego rodzaju kontynuacja propozycji przedstawionych przez ks. F. Blachnickiego oraz J. H. Prado Floresa.

1. Problematyka i struktura pracy doktorskiej

Recenzowana praca pt. *Formacja podstawowa w Szkołach Nowej Ewangelizacji w Polsce jako synteza Deuterokatechumenatu Ruchu Światło-Życie i Fundamentu Życia Chrześcijańskiego Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja* liczy 319 stron. Autor podzielił ją na 5 rozdziałów, które zostały poprzedzone *Wykazem skrótów* (s. 6-7) i *Wstępem* (s. 8-14). Po rozdziałach umieszczono *Zakończenie* (s. 294-301), *Bibliografię* (s. 302-317) oraz streszczenie w języku polskim i angielskim (s. 319-319)

We *Wstępie* Autor wyjaśnia cel dysertacji, tezę roboczą, opisuje trzy pola badawcze (formacja podstawowa w Ruchu Światło-Życie, formacja podstawowa w Szkole Ewangelizacji św. Andrzeja i formacja w polskich Szkołach Nowej Ewangelizacji) oraz wysunięte w ramach tych pól tezy pomocnicze, a także wskazuje główny problem rozprawy. Krótko i ogólnie omówione zostały źródła wykorzystane w pracy, a przy okazji prezentacji pól badawczych wspomniane zostały materiały formacyjne i kursy. We *Wstępie* znajdują się także informacje dotyczące stanu badań nad podjętą problematyką, zwłaszcza krótkie omówienie dwóch opracowań: książki ks. Waldemara Szlachetki pt. *Fenomen szkół nowej ewangelizacji* oraz pracy doktorskiej ks. Piotra Spyry pt. *Formacja ewangelizatorów w Międzynarodowej Szkole Nowej Ewangelizacji św. Andrzeja*.

Ponadto zaprezentowano szczegółowo metody zastosowane w recenzowanej dysertacji. Jako główną metodę ks. Sepiolo wskazał metodę monograficzną (s. 12), którą rozumie jako metodę opisową (s. 13). Na kolejnych etapach pracy zastosowane zostały metoda teologiczno-historyczno-porównawcza (s. 12), obserwacja uczestnicząca, analiza (s. 12-13). Autor wspomina także o wykorzystywanych w teologii pastoralnej metodzie indukcyjnej i metodzie dedukcyjnej (s. 12), z których szczególne zastosowanie w recenzowanej dysertacji znajdzie ta ostatnia.

Pierwszy rozdział pracy skupia się na formacji podstawowej Ruchu Światło-Życie. Znajdziemy w nim krótkie omówienie historii oraz struktury formacji wspomnianego ruchu. Ukazano w nim także poszczególne lata formacji osób, które przeżyły ewangelizację na I stopniu Oazy Nowego Życia, czyli rekolekcje II i III stopnia, jak i praca formacyjna w grupach funkcjonujących przy parafiach w ciągu całego roku.

W drugim rozdziale pt. *Pedagogia podstawowa w Ruchu Światło-Życie* zaprezentowane cele jakie stawia sobie Ruch Światło-Życie: nowy człowiek, nowa wspólnota i nowa kultura. Ponadto zawiera on omówienie inspiracji, które wykorzystał F. Blachnicki w pracy duszpasterskiej z młodzieżą i dorosłymi, a także zasady, które stopniowo odkrywał

w działaniach formacyjnych. Najobszerniejsza część omawianego rozdziału skupia się na metodach jakie zastosował ks. Blachnicki w pracy formacyjnej.

Trzeci rozdział dotyczy Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja oraz prezentacji tej części prowadzonej przez nią formacji, którą Autor uznaje za formację podstawową. Chodzi mianowicie o siedem pierwszych kursów nazywanych w Szkole *Fundamentami życia chrześcijańskiego*. W ostatnim paragrafie tego rozdziału znajduje się ocena elementów formacyjnych zawartych w tych kursach.

W rozdziale czwartym pt. *Pedagogia Szkoły Ewangelizacji Świętego Andrzeja* zawarto opis sześciu zasad formacji i dwunastu technik dydaktycznych, a także pięciu metod pedagogicznych mieszczących się w nurcie personalizmu. W paragrafie trzecim omówione zostały elementy psychologii rozwojowej i społecznej wykorzystywane w systemie formacyjnym, a w paragrafie czwartym wskazania pastoralne. Paragraf piąty jest prezentacją badań weryfikujących skuteczność formacji podejmowanej w omawianej Szkole.

Ostatni rozdział dotyczy trzech polskich Szkół Nowej Ewangelizacji: Wspólnoty Galilea ze Stryszawy, Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca z Lublina i Szkoły Nowej Ewangelizacji Jezusa Zmartwychwstałego z Gliwic. Autor skupia się w nim na wypracowanej przez nie formacji podstawowej – jej treści, stosowanych metodach oraz trudnościach i wyzwaniach.

2. Ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej

Recenzowana rozprawa doktorska dotyczy interesującej kwestii jaką jest chrześcijańska formacja podstawowa. Ponadto odnosi się ona do fenomenu dynamicznie rozwijających się grup, ruchów i wspólnot, które przybierają rozmaite formy, ewoluując – jak się wydaje – w kierunku usystematyzowanych środowisk formujących dojrzałych chrześcijan. Jak pisze Autor tezą roboczą jest twierdzenie, „iż powstająca w polskich Szkołach Nowej Ewangelizacji (SNE) formacja podstawowa jest wynikiem połączenia myśli José H. Prado Floresa – założyciela Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja i myśli sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego – założyciela Ruchu Światło-Życie” (s. 8). Według Doktoranta problemem głównym rozprawy jest „korelacja formacji oazowej z formacją szkół ewangelizacyjnych z Meksyku i powstanie na tym styku szczególnej, polskiej drogi kształtowania osób zewangelizowanych” (s. 11). Można zatem powiedzieć, że celem jaki stawia sobie praca jest odkrycie duchowych korzeni powstających dzieł, a także wskazanie na możliwości wykorzystania rozwiązań proponowanych przez omawiane szkoły w duszpasterstwie, gdyż „formacja podstawowa w Szkołach Nowej Ewangelizacji może być inspiracją do realizacji nawrócenia pastoralnego, do którego wzywa papież Franciszek” (s. 11).

Realizując tak postawiony cel Autor omawia najpierw Ruch Światło-Życie skupiając się przede wszystkim na formacji podstawowej. Szczegółowe omówienie kolejnych cykli wspomnianej formacji, usystematyzowanych i przemyślanych, obranych celów ruchu, przyjętych i zastosowanych zasad pozwala widzieć propozycję ks. Blachnickiego przede wszystkim jako powtórny katechumenat dorosłych. Założyciel Ruchu Światło-Życia potrafił nie tylko dobrze odczytać znaki czasu dla Kościoła w Polsce, ale również przełożyć na konkretne rozwiązania osiągnięcia wybitnych teologów pastoralistów (przede wszystkim F. X. Arnolda, F. Klostermanna) i wskazania Soboru Watykańskiego II. Zaproponowana przez niego droga formacji, choć wymagająca, była i nadal pozostaje atrakcyjna dla wierzących, którzy pragną stawać się uczniami Chrystusa, wzrastając w świętości w swoich środowiskach życia, służąc charyzmatami wspólnocie Kościoła. Na podkreślenie zasługują analiza formacji w proponowanym przez Ruch Światło-Życie trzyletnim deuterokatechumenacie, którego syntetyczny schemat Autor zamieścił w pracy, porządkując elementy całego systemu (s. 72-73). Należy także zgodzić się z uwagami krytycznymi, które dotyczą większego zaakcentowania aktywności nie tylko młodzieży, ale przede wszystkim rodzin. Pozostaje oczywiście wciąż otwartym pytaniem na ile formacja oazowa, która została zaproponowana licznym młodym ludziom w najbardziej dynamicznym okresie rozwoju Ruchu Światło-Życie, owocuje dziś w życiu parafii i Kościoła w Polsce.

Kolejnym etapem rozwiązywania problemu recenzowanej pracy jest prezentacja Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja, która stawia sobie za cel formowanie nowych ewangelizatorów (s. 129). Autor przybliży czytelnikowi jej powstanie i rozwój, aby następnie skupić się na pierwszym etapie proponowanej w jej ramach formacji. Chodzi przede wszystkim o swego rodzaju powtarzane i zamknięte rekolekcje zwane kursami, pominięto). Ten oryginalny sposób formacji chrześcijan wyróżnia się nie tylko mocnym osadzeniem biblijnym, ale także tak ważną dla młodego człowieka dynamiką i atrakcyjnym przekazywaniem treści. Szkoła wypracował jasne zasady, techniki i metody, układające się w logiczny ciąg, który Autor traktuje jako jeden system pedagogiczny. Nie stroni ona także od wykorzystania – podobnie jak ruch oazowy – elementów wypracowanych przez psychologię. Zaprezentowana formacja charakteryzuje się ciągłością, systematycznością i ma charakter integralny, czyli stara się objąć całą osobę i różne wymiary formacji. Złożenia jest także progresywna, czyli zakłada ciągły wzrost i rozwój.

Ks. A. Sepiolo podkreśla, że idea formacji proponowanej przez Szkołę Ewangelizacji św. Andrzeja zogniskowana jest „w trzech punktach: kerygmat, charyzmat, wspólnota” co sprzyja równomiernemu rozwojowi uczestników kursu (s. 179). Kształtując wszystkie wymiary ludzkiej osobowości, odwołuje się do intelektu, woli i emocji. Oparta na mocnym

fundamencie słowa Bożego, sakramentów oraz dynamice wspólnoty, znacząco wpływa na poziom wiary i aktywności apostołskiej jej uczestników. Doktorant podkreśla, że skuteczność pierwszego etapu formacji można weryfikować między innymi za pomocą ankiet wypełnianych przez uczestników kursów oraz przeprowadzonych badań ankietowych osób należących do różnych szkół w całej Polsce. Autor przywołuje dane Archiwum Biura Krajowego Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja (s. 211) oraz dane z badań przeprowadzonych w 2004 r. i zamieszczonych we wspomnianej wcześniej książce ks. Szlachetki pt. *Fenomen szkół nowej ewangelizacji*, które potwierdzają rozwój wiary i praktyk religijnych. Nie oznacza to jednak, że wszystkie elementy formacyjne są dopracowane i skuteczne. Ks. Sepiolo wskazuje na przeładowanie treścią wspomnianych kursów, tendencje do jednowymiarowości kursów, z pomijaniem ważnych dla katolików świeckich działań na polu pracy zawodowej i w rodzinie. Nie do końca zgadza się jednak z formułowanymi zarzutami o marginalizowaniu formacji liturgicznej (s. 218).

Warto jeszcze odnotować ciekawe zestawienie polskich Szkół Ewangelizacyjnych św. Andrzeja, w których zaznaczono na jakim etapie rozwoju są wspomniane szkoły (*ad experimentum* – poziom wstępny, poziom podstawowy, średni, zaawansowany) oraz jakie kursy może już prowadzić (s. 215-217). Pewnym mankamentem jest używanie przez ks. Sepiolo zamiennie skrótów: SESA (Szkoła Ewangelizacji Świętego Andrzeja), SNE (Szkoła Nowej Ewangelizacji), co nie zostało dostatecznie jasno uzasadnione i wyjaśnione może więc prowadzić do czytelnika do pewnej dezorientacji: „Założycielem SESA jest świecki ewangelizator Jose Prado Flores. Szkoła Nowej Ewangelizacji (SNE – skrót ten będzie w pracy używany naprzemiennie z SESA) stawia sobie za cel formowanie nowych ewangelizatorów (s. 129).

Rozdział piąty to najważniejsza część dysertacji, która ma odpowiedzieć na pytanie na ile formacja podstawowa w polskich Szkołach Nowej Ewangelizacji jest syntezą deuterokatechumenalnego dziedzictwa Ruchu Światło-Życie oraz pierwszego etapu formacji Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja. W tym celu Autor wybrał najbardziej – w Jego opinii – dojrzałe programy i materiały trzech wspólnot: Wspólnoty Galilea (Stryszawa), Wspólnoty Przyjaciele Oblubieńca (Lublin) oraz Szkoły Nowej Ewangelizacji Jezusa Zmartwychwstałego (Gliwice). W opisie wymienionych wspólnot przyjęto podobny schemat jak przy omawianiu Ruchu Światło-Życie i Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja. Czytelnik może się więc dowiedzieć o strukturze, treści formacji podstawowej i metodach tej formacji oraz ewentualnych słabościach przyjętych rozwiązań.

Szczególnie interesujące wnioski znajdują się w czwartym paragrafie omawianego rozdziału zatytułowanym *Dziedzictwo o dwóch korzeniach*. Przeprowadzona analiza wykazała, że trzy polskie Szkoły Nowej ewangelizacji przygotowały interesujący i spójny program formacji początkowej, który może służyć wszystkim pragnącym wzrastać duchowo w życiu rodzinnym, zawodowym i parafialnym. Twórcy tych programów wykorzystali rozwiązania ks. Franciszka Blachnickiego oraz José H. Prado Floresa. Ich propozycje zostały we wspomnianych grupach przyjęte i twórczo dostosowane, czego wyrazem jest między innymi proponowana w ramach tych wspólnot formacja podstawowa. Ks. A. Sepioło wskazuje na pięć głównych idei, które są wyrazem tej syntezy: oparcie się w formacji na Piśmie św., wykorzystanie małej grupy formacyjnej, przeżywanie Eucharystii, nacisk na osobiste wybory, zachowanie równowagi w całym procesie formacji (s. 292, 295).

Formacja wypracowana przez polskie Szkoły Nowej Ewangelizacji nie jest więc tylko kompilacją materiałów i rozwiązań Ruchu Światło-Życie i Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja, ale samodzielnym i oryginalnym programem formacji wierzących w Chrystusa. Wspomniane szkoły podkreślają swoje związki z propozycjami ks. Blachnickiego i J. H. Prado Floresa, ale równocześnie starają się poszukiwać własnych, bardziej adekwatnych do współczesnych warunków rozwiązań i propozycji w dziedzinie szeroko pojętej formacji. Warta podkreślenia jest także zamieszczona w zakończeniu pracy propozycja wykorzystania doświadczeń wspomnianych szkół w pracy parafialnej (s. 296-301).

Podsumowując należy stwierdzić, że osiągnięciem merytorycznym Doktoranta, będącym równocześnie swoistym „novum” rozprawy, jest próba ukazania formacji początkowej polskich Szkół Nowej Ewangelizacji jako syntezy propozycji sformułowanych i stosowanych w Ruchu Światło-Życie i Szkole Ewangelizacji św. Andrzeja. Ponadto recenzowana dysertacja ukazuje z perspektywy formacji podstawowej znaczące wspólnoty, które odegrały istotną rolę w działalności duszpasterskiej Kościoła w Polsce i nadal wpływają na jego kondycję i rozwój. Wnosi ona zatem znaczący wkład w badania nad formacją chrześcijańska oraz rolę jaką odgrywają w niej nowe ruchy i wspólnoty eklezjalne.

3. Ocena formalna dysertacji

Struktura recenzowanej pracy nie budzi zastrzeżeń. Omawia ona najpierw dwie wspólnoty i proponowaną przez nie formację początkową, a następnie podejmuje próbę ukazania jej podobieństw w trzech polskich Szkołach Nowej Ewangelizacji. Jest to rozwiązanie często stosowane, chociaż jego słabością jest tendencja do skupienia się na poszczególnych polach badawczych (jak to określa Autor, zob. s. 9-10), co może prowadzić do pewnego

rozłączenia problematyki badawczej i prowadzenia jej w osobnych nurtach, w małym powiązaniu z całością rozwiązywanej kwestii. Aby tego uniknąć należy przygotować bardzo rozbudowane podsumowanie w zakończeniu pracy, a może nawet osobny rozdział ukazującego szczegółowe powiązania, miejsca wspólne oraz twórcze przystosowanie propozycji w dziedzinie formacji podstawowej. W świetle tego zaproponowane przez Autora podsumowanie budzi pewien niedosyt.

Uważam, że praca zyskałaby bardzo na wartości gdyby przyjąć inny, merytoryczny klucz podziału problematyki. Wymagałby to dokonania pewnego rodzaju operacjonalizacji pojęcia „formacja podstawowa” wyłaniając z niego charakterystyczne elementy, które posłużyłyby jako konstrukcja całego planu. Wówczas prezentując ich treść i sposoby realizacji w polskich Szkołach Nowej Ewangelizacji możliwe byłoby ukazanie jakie jest ich źródło, do czego się odwołują, z czego wprost lub w sobie właściwy sposób korzystają. Mielibyśmy wówczas jasny obraz ukazujący na ile wspomniana formacja jest syntezą dwóch znaczących ruchów religijnych i w jakich wymiarach jest ta zależność szczególnie widoczna. W obecnym kształcie mamy raczej do czynienia z ciekawą, wymagającą niewątpliwie dużego nakładu pracy prezentacją Ruchu Światło-Życie, Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja i wybranych polskich Szkół Nowej Ewangelizacji, ich założeń i rozwiązań formacyjnych, z interesującymi posumowaniami i uwagami krytycznymi. Są one jednak umieszczone w różnych miejscach poszczególnych rozdziałów, co utrudnia ich wyeksponowanie i zebranie, a ponadto sprzyja powtórzeniom. Do przemyślenia są także tytuły podpunktów zamieszczonych w punkcie 2.2.2 zatytułowanym *Zasady socjologiczne*, które to określenia mają raczej teologiczny, a nie socjologiczny charakter (s. 87-89).

Konstrukcja niezbyt obszernego *Wstępu* jest poprawna i zawiera prawie wszystkie elementy wymagane w tej części rozprawy doktorskiej. Zastanawia jednak brak jasno wyeksponowanej definicji kluczowego dla dysertacji terminu „formacja podstawowa”. Można wprawdzie znaleźć krótkie jej określenie: „formacja podstawowa, czyli deuterokatechumenta” (*Wstęp*, s. 9) oraz: „formację, która można zdefiniować jako formację podstawową, czyli wprowadzającą zewangelizowanych w podstawowe prawdy i praktyki wiary” (przy opisie struktury pracy we *Wstępie* s. 13). Autor jest świadomy jakim rodzajem formacji się zajmuje, ale może założył zbyt optymistycznie, że jest to pojęcie znane i zrozumiałe dla wszystkich. Można było umieścić i wyjaśnić we *Wstępie* przywołane we wprowadzeniu do rozdziału pierwszego określenie formacji podstawowej jako czasu „kształtowania człowieka między ewangelizacją, a świadomym podjęciem diakonii w Kościele”, które ks. F. Blachnickiego nazywał deuterokatechumenatem (s. 15). Do przemyślenia jest także pytanie, czy nie warto choć

krótko wspomnieć o badaniach empirycznych osób należących do różnych szkół wykorzystanych w paragrafie piątym czwartego rozdziału oraz o wykorzystaniu danych z ankiet wypełnianych przez uczestników kursów (s. 210-214). Można to przecież potraktować jako pewnego rodzaju analizę wtórną często stosowaną w badaniach teologiczno-pastoralnych.

Jak już wspomniano ks. Siepióło wskazał metodę monograficzną jako główną metodę stosowaną w dysertacji. Następnie wyliczył szczegółowe metody wykorzystywane na poszczególnych etapach swoich badań (metoda teologiczno-historyczno-porównawcza, metoda obserwacji uczestniczącej). Wymienione zostały także metody ogólne (podstawowe), które mogą być zastosowane we wszystkich dziedzinach, na dowolnych etapach, razem z metodami szczegółowymi. Autor zaznaczył, że „W teologii pastoralnej posługujemy się metoda indukcyjna i dedukcyjną” (s. 12), co jest prawdą, ale takie sformułowanie wymaga dodatkowego wyjaśnienia. Teologia pastoralna wypracowała bowiem swoje własne i oryginalne metody, określoną procedurę badawczą i adekwatne do przedmiotu swoich zainteresowań narzędzia badawcze. I te przede wszystkim preferuje, korzystając także z metod ogólnych.

Pracę charakteryzuje poprawność językowa i staranność w przygotowaniu tekstu. Zdarzają się nieliczne potknięcia i błędy, np. błąd w słowach: „świat” (przypis 48), „powołania” (s. 112), „blok” (s. 224); użycie myślnika zamiast łącznika (s. 12, 39, 182, 227); pisownia słowa „Kościół” (s. 3); zbędny przecinek (s. 36); nieprzekonywujący zapis niektórych słów dużą literą: „wydarzenia Biblijne” (s. 38), „historia Zbawienia” (s. 116), „Polskiego Kościoła” (s. 122), „studium Biblijne” (s. 136), „zagadnienia Biblijne” (s. 156), „fragmentów Biblijnych” (s. 225), „wskazania Nauki Kościoła” (s. 292); brak konsekwencji w stosowaniu cudzysłowu i kursywy (s. 264). Pewnym mankamentem są liczne jednozdaniowe akapity (np. s. 34, s. 165, s. 223), a w innych częściach pracy zbyt obszerne akapity, które należało podzielić na mniejsze (np. s. 255-256, s. 277), co razem z tendencją do wyliczania elementów podejmowanej kwestii znacznie utrudnia czytanie tekstu.

Zapoznając się z wynikami badań ks. A. Sepioly można zauważyć także Jego osobiste doświadczenia związane z działalnością Szkół Nowej Ewangelizacji w Polsce. Z dużą swobodą porusza się bowiem po często skomplikowanych programach formacji wspomnianych grup, formułuje celne opinie i krytyczne uwagi. Niekiedy jednak nie udaje się Autorowi recenzowanej dysertacji uniknąć emocjonalnych i przesadnych zwrotów, których należy wystrzegać się w pracach naukowych, np. „Sukces metody, jeśli takiego słowa można użyć był oszałamiający” (s. 31); „*Szkoła Chrystusa* to najwyższej jakości materiał formacyjny” (s. 66); „Genialna intuicja duchowa” (s. 114); „Opracowania teologiczne stanowią niezbędną i fantastyczną bazę” (s. 301). Podobne uwagi można sformułować w stosunku do następujących zdań: „Nikt nie jest wolnym

elektronem ani kometa polyskująca samotnie na firmamencie kościelnego nieba” (s. 185); „dostrzeganie Ducha Świętego nie jako usypiającej klimatyzacji” (s. 186).

Przypisy w pracy wykonane zostały poprawnie, w systemie Chicago Manual of Style, który jest konsekwentnie stosowany w całej dysertacji. Znajdziemy w nich także pewne dopowiedzenia i wyjaśnienia, które słusznie nie zamieszczono w tekście głównym. Wydaje się jednak, że nie w każdym przypadku przekonywujące jest rozpoczynanie przypisu od „por.”. Przywołanie w przypisie nr 608 artykuł recenzenta nie jest do końca uzasadnione.

Bibliografia recenzowanej dysertacji (s. 302-317) została podzielona na *Źródła*, (*Pismo św., Dokumenty Kościoła, Pisma F. Blachnickiego i Ruchu Światło-Życie, Pisma SESA, Literaturę przedmiotu, Literaturę pomocniczą, Teksty z Internetu (netografia)*). Wyodrębnienie tego ostatniego zbioru nie wydaje się konieczne. Można było włączyć przypisane do niego pozycje do innych części *Bibliografii*, tym bardziej, że np. wydana przez Kongregację Nauki Wiary *Instrukcja na temat modlitwy w celu osiągnięcia uzdrowienia pochodzącego od Boga* powinna znaleźć się w *Dokumentach Kościoła (Źródła)*. Korzystniejsze byłoby uporządkowanie *Źródeł* chronologicznie zamiast alfabetycznie. Taki układ ułatwia prześledzenie rozwoju i kształtowania się podjętej kwestii. Nie zawsze także jest przekonywujące przypisanie niektórych pozycji do literatury przedmiotowej i pomocniczej. Szkoda, że nie wykorzystano w rozprawie ważnej książki ks. Mieczysława Polaka pt. *Mistagogia w duszpasterstwie Kościoła: studium pastoralnoteologiczne* (Poznań 2012).

4. Kwestie do dyskusji na publicznej obronie doktorskiej

Podjęta w rozprawie interesująca problematyka dotycząca formacji podstawowej, wypracowanej w polskich Szkołach Nowej Ewangelizacji, jej założenia, metody i cele, a szczególnie jej powiązanie z fenomenem ruchu oazowego i Szkołą Ewangelizacji św. Andrzeja skłania do dalszej dyskusji i postawienia pytań. Proszę zatem o rozwinięcie dwóch kwestii:

1. We wnioskach proponuje Ksiądz, aby wykorzystać program formacji podstawowej będący swego rodzaju syntezą propozycji Ruchu Światła-Życie, Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja i polskich Szkół Nowej Ewangelizacji w duszpasterstwie. W zakończeniu dysertacji są zawarte pewne propozycje dotyczące parafii. Jakie są możliwości zastosowania takiej formacji w katechezie szkolnej?
2. W dokumentach kościelnych zwykle wymieniane są cztery wymiary formacji chrześcijańskiej: ludzki, intelektualny, duchowy i apostołski. Jak można odnieść te wymiary do proponowanej przez Szkoły Nowej Ewangelizacji formacji podstawowej?

5. Wniosek końcowy

Rozprawa ks. mgr. lic. Artura Sepioły pt. *Formacja podstawowa w Szkołach Nowej Ewangelizacji w Polsce jako synteza Deuterokatechumenatu Ruchu Światło-Życie i Fundamentu Życia Chrześcijańskiego Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja* stanowi interesujący i oryginalny przyczynek naukowy w zakresie szeroko rozumianej formacji wierzących w Chrystusa oraz znaczenia jakie w takiej formacji odgrywają rozmaite ruchy i wspólnoty dynamicznie rozwijające się po Soborze Watykańskim II. Ta aktualna tematyka stanowi ważne pole badawcze dla teologii praktycznej, a zwłaszcza dla teologii pastoralnej i katechetyki. Na szczególne podkreślenie zasługuje przybliżenie założeń, metod i celów formacji w Ruchu Światło-Życie, Szkole Ewangelizacji św. Andrzeja i wybranych Szkołach Nowej Ewangelizacji działających w Polsce. Te ostatnie z powodzeniem i twórczo przyjęły dziedzictwo swoistego fenomenu jakim jest ruch oazowy w Polsce, złożony przez ks. Franciszka Blachnickiego. Ponadto wykorzystwały doświadczenia i propozycje założyciela Szkoły Ewangelizacji św. Andrzeja José H. Prado Floresa, dostosowując je do polskich realiów.

Autor recenzowanej pracy wykazał się umiejętnością pracy naukowej w zakresie stawiania problemów badawczych, krytycznej analizy źródeł w celu rozwiązania podjętego problemu, wyciągania uprawnionych wniosków z przedstawionych uprzednio przesłanek, a także zdolnością syntezy i jasnością wywodu naukowego. Pomimo wskazanych powyżej uwag i wątpliwości wysoko oceniam przedstawioną do recenzji dysertację i uważam, że spełnia ona normy stawiane w odpowiednich przepisach państwowych i kościelnych rozprawom doktorskim, dlatego wnioskuję do Rady Naukowej Uniwersytetu Opolskiego o dopuszczenie ks. mgr. lic. Artura Sepioły do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Lublin, 23 grudnia 2023 r.

dr hab. Marek Fiałkowski OFMConv